

Nova športna igrišča ob Stolpniki ulici v Savskem naselju.

STANOVANJSKO GOSPODARSTVO

Hišni sveti – v ozadju!

V »Zboru občanov« smo v zadnjih mesecih dobili v pogledu organiziranosti stanovanjskega gospodarstva najrazličnejše informacije, ki so pa le v mali mori govorile o osnovnih težnjah novega zakona. V glavnem je bilo govora o občinski ali mestni stanovanjski skupnosti, zelo malo pa o novi vlogi skupnosti stanovanjcev in hišnih svetov.

Na žalost je obstoječa stanovanjska skupnost v pretekli dobi bore malo pomagala pri razvijanju hišne samouprave, vse preveč je pa utrjevala svoje strokovne službe. Ne vemo, če si bomo ob povsem novi organiziranosti, na oddaljenem mestnem nivoju, lahko kaj boljšega obetali, vsekakor bo pa celotno število sedaj zaposlenih lahko samo naraslo.

Opazajo se tendence, da se obstoječa praksa »upravljanja« še naprej vzdržuje. Čeprav je po novem zakonu odgovornost in delo hišnega sveta sila jasna in je le izjemoma določeno, v kakšnih primerih lahko nekdo izven hišne samouprave opravlja – in to samo začasno – določene posle, kaže v maju izvedena anketa stanovanjske skupnosti prav nasprotno. Malo je tolačenja novih nalog hišnih svetov, vse

preveč omenjene specializirane strokovne organizacije, hišni sveti pa naj bi se kar takoj opredelili za alternative »upravljanja«, ki sedaj obstajajo in so bile v modi v pretekli dobi. Razumljivo je, da se preko noči stvari ne bodo zasukale in zakon tudi predvideva prehodno dobo enega leta.

Ne bi se pa seveda mogli strinjati z informacijo, da bo šele s pričetkom novega leta gospodarjenje prenešeno na hišne svete, kot smo to brali v našem »Zboru občanov«. Konec januarja 1982 je skrajni rok, vzporedno z razmišljanjem o novi organiziranosti na mestnem ali občinskem nivoju, pa bi sproti morali dosti več delati pri vzpostavitvi hišne samouprave, kot jo zahteva zakon. Dosti je hišnih svetov, ki jim manjka samo nekaj formalnosti in bi že lahko začeli poslovati po novem. Pri tem je pa še nekaj nejasnosti, za katere je potreben odgovor.

»Zbor občanov« nas v svojih prispevkih o stanovanjskem gospodarstvu prepričuje, da zakon ne loči več tekočega od investicijskega vzdrževanja. To je seveda velika zabloda, saj zakon vendar ni mogel spremeniti splošno znanih načel dobrega gospodarjenja.

Prav zaradi pomanjkljivega tekočega vzdrževanja navadno pride do velikih stroškov investicijskega vzdrževanja. Zakon pa govori o skupnem pojmu vzdrževalnih stroškov, ko jim odmerja delež v stanarinih. Stroški tekočega vzdrževanja so pa tudi izrecno omenjeni v čl. 77.

V hišni svetih si ne moremo zamisliti, kako bomo redno vzdrževali stavbo, če ne bomo imeli določenih tekočih sredstev za te namene. Vsa mala popravila ni možno zajeti s plani. Tako ostane potreba, da se – seveda po primernejših normativih – oddelijo od stanarine določena stalna sredstva za tekoče vzdrževanje. Hišni sveti so dejansko taka sredstva dalj časa zbirali, vendar so bila ta sredstva s staljša družbe v obtoku in le nezaten del gotovine v ročni blagajni. Zahteva sprotne porabe je zato nevzdržna. Več bi bilo treba misliti na ureditev kreditiranja del tekočega in investicijskega vzdrževanja in vračanja iz tekočih sredstev stanarin. Potrebe tekočega investicijskega vzdrževanja namreč obstajajo tudi izven najemnih stanovanj, ki jih je po zadnjih vesteh v državi samo 20 %, v Sloveniji pa 30 % in približno

toliko tudi v Ljubljani.

Zakon prinaša tudi druge spremembe, ki že sedaj otežujejo redno poslovanje hišnih svetov, stanovanjska skupnost jih pa še ni rešila. Stroški deratizacije in dimnikarske storitve spadajo sedaj med funkcionalne stroške, prej pa so se krili iz tekočega vzdrževanja odnosno obratovalnih stroškov. Nekateri hišni sveti se sporazumno s strokovnimi službami že sami ukvarjajo s pripravo ponudb in pogodb za dela, ki so dogovorjena in odobrena iz sredstev investicijskega vzdrževanja. Tu so potrebna potrdila o razpoložljivosti sredstev ali prenos odobrenih sredstev na poseben račun hišnega sveta. Stroški upravljanja iz naslova stanarin so še nedogovorjeni. Skratka, z malimi napori, bi lahko prehod na poslovanje po novem zakonu uredili v kratkem času in s tem pridobili potrebne izkušnje za čim enotnejše poslovanje vseh hišnih svetov.

Socialistična zveza se je zelo zavzemala za udržitve položaja hišnih svetov. Zato lahko pričakujemo, da bo njeno – naše glasilo v večji meri pripomoglo k uveljavljanju določil novega zakona.

V. KOVAČ

MEDNARODNO LETO INVALIDOV POD GESLOM

»Vsestranska udeležba in enakost«

Obiskali smo osnovno šolo Janeza Levca s prilagojenim programom, v kateri se šolajo lažje duševno prizadeti otroci

Leto leto je Generalna skupščina Združenih narodov proglašila za mednarodno leto invalidov z geslom: Vsestranska udeležba in enakost. To je poziv vsem državam, da bi izboljšale družbeni, socialni in gospodarski položaj vseh 450 milijonov invalidov, ki živijo na svetu, večina predvsem v državah v razvoju, z njihovim vsestranskim vključevanjem v družbeno življenje.

Naš zakon o izobraževanju in usposabljanju otrok in mladostnikov z motnjami v telesnem in duševnem razvoju opredeljuje njihovo usmerjanje in usposabljanje za tiste poklice in dela, ki najbolj ustrezajo njihovim sposobnostim in nagnjenjem.

V Dečkovih ulici smo obiskali osnovno šolo Janeza Levca s prilagojenim programom. Šola deluje od leta 1978, ko je bila zgrajena s prvimi samoprispevki.

MILENA VUKMIROVIČ, namestnica ravnateljice, nam je povedala, da obiskuje 17 oddelkov dopoldanskega pouka in 8 oddelkov podaljšanega bivanja 175 učencev. To so lažje duševno prizadeti otroci, ki jih je na to šolo preusmerila komisija za razvrščanje otrok z motnjami v telesnem in duševnem razvoju pri občinski skupnosti socialnega skrbstva.

Učni načrt je prilagojen njihovim sposobnostim in temelji poleg učenja slovenščine, računstva, spoznavanja narave in družbe na praktični vzgoji, predvsem v tehniki, gospodarstvu, glasbi ter na likovni in telesni vzgoji. Ortopedagogi, logopedi, korektivni gimnasti, psihologi in socialni delavci, si prizadevajo, da bi mlade čim bolj usposobili za opravljanje manj zahtevnih ročnih del.

V ta namen šola sodeluje s številnimi organizacijami združenega dela, z Avtomontažo, s tovarno Dekorativna, z Mladinsko knjigo, s komunalnim podjetjem Ljubljana, s Pletenino ter z Ljubljanskimi mlekararnami, kjer se mladi po končanem obveznem osemletnem šolanju tudi zaposlijo.

Šola ne obiskujejo le Bežigradjani, temveč tudi otroci iz Most, Šiške ter bližnje ljubljanske okolice, od koder jih vsak dan pripeljeta dva šolska avtobusa, s katerima se po pouku spet vrnejo domov.

Razredi so manj številčni kot običajno. Nekateri obiskujejo samo 6 učencev, druge pa tudi 15. Delo z otroci je zato predvsem posamično.

Ortopedagoginja TONKO KOLNIK, ki že vrsto let usposablja otroke z motnjami v duševnem in telesnem razvoju, to ustvarjalno delo osrečuje. Kot prava mama in z metodami, ki so plod dolgoletnih izkušenj, poišče otrokove najbolj skrite sposobnosti. Najraje uči prve razrede. Nasploh je po mnenju vseh pedagogov osnovne šole s prilagojenim programom najboljše, da se otrok vključi v njihovo šolo čimprej.

Poleg rednega pouka se učenci ukvarjajo tudi z izvenšolskimi dejavnostmi. Najpomembnejši je trening motoričnih sposobnosti, ki naj izboljša finomotorične gibe vsega telesa, otroci pa se ob njem privajajo tudi na dela z najrazličnejšimi materiali.

Nekateri prepevajo tudi v pionirskem ali mladinskem pevskem zboru, drugi se učijo osnov prve pomoči ali tekmujejo za bralno značko. Svoje športne sposobnosti pa razvijajo z igranjem nogometa, rokometu in košarke.

Redno sodelujejo tudi z ostalimi ljubljanskimi osnovnimi šolami, predvsem na tekmovalnih kolesarjenju in splošne ljudske obrambe v okviru obrambnega krožka, ki deluje na šoli.

Enkrat letno pripravijo »odprti dan«, ko jih obiščejo predstavniki drugih šol, družbenopolitičnih organizacij in skrbstvenih organov, da se seznanijo z njihovim delom.

Pedagogi in učenci pa si želijo še več takega sodelovanja, saj se bodo le tako po končanem šolanju lahko vključili v normalno življenje in zaposlitev ter s svojim družbeno koristnim delom gradili našo samoupravno socialistično stvarnost.

VIDA PETROVIČ

Bežigradjani v II. grupi odredov NOB

Piše: DUŠAN REBOLJ

Veliko je že napisanega o II. grupi odredov NOV, o njenih težkih in slavnih borbah na Pugledu, Bojanskem borišču, na Jančah, pri Muljavi, pohodu preko Gorenjske na Štajersko in delovanju njenih bataljonov in čet na Moravskem, v Savinjski dolini, Revirjih, na Pohorju, na Kozjakem in celo na Koroškem.

V tem kratkem zapisu želimo vsaj nekoliko razjasniti udeležbo Bežigradjanov v II. grupi odredov in obuditi spomin na zmagovito bitko, ki je bila 22. maja 1942 na Tujem grmu pri Jančah.

Že leta 1941 so aktivisti Posavja, med njimi večinoma mladinci, odhajali v partizane v glavnem v Stiško in Molniško četo. Tako je septembra odšla v partizane skupina petih, v oktobru ravno tako pet, novembra šest in malo kasneje še dva mladince. Ko se je 15. decembra formiral II. štajerski bataljon v taborišču Stiške čete pod Srebotnicami v katerega sestav so prišle še Molniška in Mokronška četa (manjkala je Grosupeljska četa, ki ni prišla pravočasno) je bilo zbranih 86 borcev med njimi 18 Posavčanov.

Medtem ko se je bataljon urejal in organizacijsko izpopolnjeval za odhod na Štajersko, je štab bataljona prejel

obvestilo, da je v Smartnem pri Litiji četa redne nemške vojske sestavljena iz Luksemburžanov, za katere je bilo rečeno, da bi se predali, če bi jih napadli partizani. Toda, ko se je bataljon na Tisju 24. decembra, ki je tja prispel, pripravil za napad na Smartno, so ga napadli Nemci iz Litije in Smartnega. Namreč lovci, ki so lovili tam okoli po gozdovih divjad so opazili partizane in o tem obvestili Nemce. Po dvehurnem boju je bil napad odbit in Nemci so se naglo umaknili nazaj v dolino. Imeli so tri mrtve in dva ranjena vojaka, enake izgube je utrpel tudi bataljon. Tu je padel tudi prvi Posavčan Lojze Gogala.

V začetku leta 1942 se je bataljonu priključilo nad 200 novih prostovoljcev. Iz Bežigrada, zlasti iz Posavja, jih je prišlo okoli 30. Prihajali so po skupinah po 5 in več. Vselej večjega števila borcev ter zaradi olajšanja poveljevanja in boljšega pregleda nad enotami se je bataljon 5. aprila na Kremenjku oblikoval v I. štajersko brigado, ki je štela prek 300 borcev in je bila takrat najmočnejša slovenska operativna enota. Zaradi enotne organizacije je Glavno poveljstvo Slovenije ukinilo naziv brigade in ukazalo, da se njene enote preo-

bljujejo v Pohorski in Savinjski odred, ki naj sestavljata II. grupo odredov, štab brigade pa je preimenoval v štab II. grupe odredov. Tako se je 1. maja na zboru vseh enot brigada preimenovala v II. grupo odredov.

Končno je napočil tako željeno pričakovani dan in v noči na 20. maj so vse enote, skupaj 515 borcev pri Kožljencu prekorčili mejo, ki je delila Slovenijo med nemško in italijansko okupacijsko cono ter se napotili v smeri Tujega grma. Pri Končarjevem mlinu je zaščitnico kolone dvakrat napadla nemška patrulja, ki je bila pri tem uničena. Tako so bili Nemci obveščeni o prihodu večje partizanske enote in so nemu-

doma začeli zbirati sile za napad. Dva italijanski divizion sta tudi dobili nalogo, da v dolžini 55 km zapreta okupacijsko mejo in partizanskim enotam preprečita umik.

Ker Nemci niso vedeli za točne partizanske položaje, so jih 21. maja že od jutra iskali in so jih odkrili šele pred poldnevom. Dobro prikriti borci odreda so jih pustili na jaso v svojo neposredno bližino, nato pa z vsem ognjem nenkrat udarili po njih. Večina Nemcev – policistov je pobita obbležala na čistini in le malo se jih je rešilo v gozdno reber. Ko so po kratkem času uredili svoje vrste, so znova napadli. Do noči se je zvrstilo še sedem nemških jurišev, ki pa so bili

vsil odbiti, čeprav so jih podpirali težki minometi in en oklopnik. Ko so Nemci že v temi pripravljali svoj zadnji napad, je štab grupe svoje bataljone umaknil v smeri Malonožnika in tokrat so bili Nemci spet presenečeni, ker so udarili v prazno. V silovitem jurišu so se prek praznih položajev pognali v jarek, ki vodi proti Jevnici. Tam so se znašli pod zaščitnico odredovcev, ki so jih s pobočja zasuli še z ročnimi bombami, nakar je bil boj končan.

Po sedemurnem izredno težkem boju so utrjeni in lačni borci že tretjo zaporedno noč prebili na pohodu in so 22. maja okoli desete ure dopoldan prispeli nad Besnico z namenom da jo napadejo. Ko je nemška posadka v Besnici opazila prihajajočo partizansko kolono je na kamionih zbežala proti Pečarju, Italijani pa so že po nekaj streljih zapustili svoje maskirane položaje na meji in pobegnili v dolino. V času, ko se je glavnina grupe že vzpenjala proti meji, so v zasado ob cesti pri Prekovem mlinu drug za drugim pripeljali nemški policisti na motornem kolesu, dva osebna avtomobila z nemškimi oficirji, vprežni voz s hrano in motorna prikolica s tremi policisti. Razen enega, ki je med hiša-

mi uspel pobegniti, so bili vsi Nemci pobiti, hrana in orožje zaplenjeno, vozila pa uničena.

V bojih pod Tujim grmom in pri Besnici so Nemci doživeli svoj najhujši poraz v do tedanjih bojih s partizani na Slovenskem. Imeli so 70 mrtvih in neugotovljeno število ranjenih, zaplenjeno je veliko orožja in streljiva ter uničeno veliko vojaškega materiala. Enote II. grupe pa so imele 11 mrtvih in prav toliko ranjenih. Od borcev iz Posavja je bil mrtev znani predvojni revolucionar Ciril Kaliger, en borec pa je bil ranjen.

Po bojih na Jančah je v taborišče odreda na Kremenjku prihajalo vedno več novih prostovoljcev. Dne 27. maja je prispela tudi skupina z Jezice, ki je štela 60 prostovoljcev – najmlajši je bil star 15 let. Večino so zadržali v odredu, ostale pa poslali v druge enote.

Junija se je II. grupa odredov, skupaj s 541 borci (en bataljon so pustili na Dolenjskem) ponovno napotila proti Štajerski. V njeni sestavi je bilo nad 100 borcev iz Bežigrada, kar je ena petina. Juniško so se borili skoraj po vsej Sloveniji in tako dali svoj prispevek k legendarnosti II. grupe odredov NOV.

Glavno poveljstvo NOV je ob splošni reorganizaciji slovenskih partizanskih enot 26. decembra 1942 preimenovalo do sedanjí štab II. grupe odredov v štab IV. operativne cone.

V začetku maja 1942 je bilo v sestavi enote 120 članov in kandidatov KPS, skoraj vsi ostali pa so bili člani SKOJ. Vsi so bili prostovoljci, pretežno mladinci v starosti 15 do 24 let.

36 borcev II. grupe odredov je odlikovanih z redom narodnega heroja, več kot 200 borcev je nosilcev partizanske spomenice 1941.

Borci II. grupe so bili kasneje jedro partizanske vojske. Dva sta bila komandanta Glavnega štaba NOV in POS, dva komandanta korpusa, dva komandanta operativne cone, trije komandanti divizije, mnogo je bilo komandantov in politkomisarjev brigad, odredov in bataljonov.